

Sejlrender er afgørende for de danske erhvervshavne

Der har i den seneste tid været stort offentligt fokus på klapping af materiale på havbunden. Klapping er helt afgørende for driften af de danske erhvervshavne, som udgør en væsentlig del af den danske infrastruktur. Nedenfor fortæller vi mere om, hvorfor klapping betyder så meget for os.

Hvad er klapping?

Klapping er flytning af hav- og/eller havnebund med skib fra et sted til et andet.

Klapping er helt almindelig praksis og foregår mange gange året rundt i de danske farvande. Typisk i forbindelse med oprensning af havne, uddybning af sejlrender eller anlægsarbejder, hvor der skal fjernes blødt havbundssediment.

Klapping er også nødvendigt, fordi havstrømmene flytter materialer naturligt, og det fører til, at havne og sejlrender sander til, og så må sandet flyttes, for at havnen fungerer.

Hvornår må materiale klappes?

Klapping kræver en klaptilladelse, som udstedes af Miljøstyrelsen efter grundig sagsbehandling.

Forurenet materiale skal deponeres. Let forurenet materiale – på linje med den havbund, det flyttes til – kan tillades, så længe det er under fastsatte grænseværdier.

De fastsatte grænseværdier for forurenede stoffer sikrer, at flytning af materiale ikke medfører en forurening af havmiljøet. Der tages miljøprøver af sedimentet for at sikre, at det er egnet til klapping. Denne procedure er helt på linje med flytning af jord på land.



Hvilke konsekvenser har klapping for havmiljøet?

Når sediment flyttes, vil det uundgåeligt sprede sig i vandet både ved udgravning og klapping, inden det synker til bunds. Der laves modelberegninger efter behov for sedimentspredning og påvirkning af flora og fauna i havet, som indgår i sagsbehandlingen i forbindelse med Miljøstyrelsen meddelelse om klaptilladelse. Det er typisk, når det er meget bløde materialer, som klappes tæt på f.eks. opdrætssteder eller lign., som ikke kan tåle sedimentet.

Klapping sker kun på klappladser, der er miljømæssigt vurderet og fundet egnede. Den biologiske flora og faunatilstand skal helst vurderes til at være ringe, og påvirkningerne på vandmiljøet vurderet meget begrænsede. Afstande til kyst, væsentlige ålegræsområder og Natura 2000 områder skal helst være så store, at undersøgelserne viser, at der ikke vil ske nogen nævneværdig påvirkning, og desuden at påvirkningerne vil være kortvarige.

Ved valg af en konkret klapplads afvejes desuden forhold til sejlads- eller fiskerimæssige interesser, samt råstofinteresser, kulturhistoriske beskyttelsesinteresser og havnenes ønske om at begrænse sejlfstanden.

Havbunden har allerede i dag naturlige "huller" eller "sugehuller", hvor der tidligere er sket sandsugning. Disse områder kan være særligt egnede til klapmateriale, ligesom de på forhånd udpegede klappladser.



Er der fordele ved klapping af materiale?

Det er typisk den letteste og billigste måde at flytte materialet på, og det kan derfor være den mest klima – og miljøvenlige måde at håndtere materialet på.

Materialet genanvendes ikke, men både omkostninger og miljøkonsekvenser gør, at klapping oftest samlet set er det bedste alternativ.

Er der ulemper ved klapping?

Vandet i klapområder kan blive uklart under og lige efter klapping, og der sker en påvirkning af havbunden, der først genoprettes efter noget tid.

Derfor udvælges klappladser med omhu, så der ikke klappes på særligt følsomme områder.

Hvor stor er påvirkningen?

DTU Aqua, har i rapport nr. 361-2020 beskrevet analyser af påvirkningen fra bl.a. klapping på det kystnære havmiljø, og vurderer:

For gravning og losning i forbindelse med klapping og skubning af rent vandrende sand forbi havn/sejlrende (bypass) udgør de samlede udpegede arealer mellem 1-2.420 ha svarende til mellem 0,1-2,9% af arealet af de vandområder, hvor aktiviteterne er foregået.

Det kan antages, at de arealer, der rent faktisk bliver påvirket af aktiviteterne er mindre end de arealer, der er blevet givet tilladelse til. Disse aktiviteter har ikke potentiel væsentlig effekt for kvalitetselementerne på vandområdeniveau, om end der er lokalt kan være påvirkninger.

Andelen af sedimenter der flyder i havvandet, som følge af klapping mv. udgør en meget lille del i forhold til den naturlige mængde af suspenderede materialer (partikler og fnug, der enten flyder på eller svæver i vand). Det er generelt væsentlig mindre end 1%

Mængden af suspenderet sediment har indflydelse på lyset, der kan nå havbunden, og dermed også vækst af f.eks. ålegræs. F.eks. i det nordlige Lillebælt udgør det suspenderede sediment fra fiskeri, råstofvinding og klapping 0,413% (Lillebælt syd – 0,017%).

Hvorfor er klapning vigtigt for havnene?

Havnene er helt afhængige af klaptilladelser som er forudsætningen for, at havnene kan oprense sejlrender og havneområder ved indsejlinger og kajområder.

Havnene spiller en afgørende rolle i Danmarks udenrigshandel, idet 75 pct. af udenrigshandelen opgjort i tons sker via de danske erhvervshavne.

Derudover er havnene ofte lokale transport – og væksthubs, der forbinder Danmark med omverden via skib.

Havne er forudsætning for færgedrift og håndterer i øvrigt alle typer af gods: containergods, korn, foderstoffer, olie, speciallaster, fisk samt byggematerialer som sten, sand og grus.

Gennem mange år har havnene opbygget en nøglerolle i den grønne omstilling af Danmark. Fx er Esbjerg Havn Europas største udskibsningshavn for vindmølleelementer, mens der er produktion af vindmølleelementer i og omkring havnene i Aalborg, Aabenraa, Odense og Nakskov.

Havnene ventes også at få en nøglerolle som kommende energihubs. Fx i forbindelse med PtX brændstoffer, service af vindmølleparker, Co2 fangst og lagring mv.

Især containerskibe og specialfartøjer til vindmølleindustrien ventes i de kommende år at blive større og dermed stikke dybere i vandet, hvilket kræver dybere sejlrender og større vanddybde i visse havne. Derfor vil behovet for klapning fortsat være til stede og eventuelt vokse i de kommende år.